

Józef Wroceński

Doktorat ks. Jana Kuśmierza

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 39/1-2, 232-234

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ryny Wiary wydanego w 1977 r., mianowicie czy Dekret ten ma charakter deklaracji prawa naturalnego. W odpowiedzi ks. dr H. Stawniak wyjaśnił, że w powyższej sprawie nie ma wśród autorów jednolitego stanowiska. Jedni uznają Dekret za deklarację prawa natury inni uważają, iż chodzi tu o deklarację o charakterze mieszanym. Niewątpliwie, ten nowy dokument, w nowy sposób określa granice prawa naturalnego. Ks. prof. R. Sobanski w związku z tym stwierdził, że przyjmując, iż była to deklaracja prawa natury należałoby uznać jej działanie wstecz. Tymczasem Dekret stanowi, iż opisany w nim stan rzeczy, od chwili jego wydania ma być tak a nie inaczej rozumiany. Ks. prof. R. Sztymiler zwrócił uwagę na problemy związane z praktyką sądową, którym niejednokrotnie towarzyszą dylematy duszpasterskie. Wysunął też postulat dalszego naukowego pogłębiania zagadnień będących treścią referatu w poszukiwaniu nowych rozwiązań. Ks. dr H. Stawniak niejako w odpowiedzi podkreślił, że nowe poglądy zostały ujawnione. Kluczem jednak rozstrzygającym dyskutowane kwestie jest określenie istoty małżeństwa i jego konstytutywnych elementów. Pozostaje pytanie, czy te elementy określone na dziś zamykają na przyszłość możliwość zmiany określeń co do natury małżeństwa?

Dyskusję i posiedzenie zamknął Ks. Dziekan J. Syryjczyk składając ks. dr H. Stawniakowi, w związku ze zbliżającymi się imienniami, najlepsze życzenia. Podziękował również wszystkim zebranym za ich obecność i wkład w obrady.

Ks. Józef Wroceński SCJ

DOKTORAT KS. JANA KUŚMIERZA

Dnia 12 marca 1996 r. odbyła się na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK publiczna obrona rozprawy doktorskiej ks. mgra Jana Kuśmierz, kapłana diecezji kieleckiej, absolwenta Wydziału Prawa Kanonicznego. Doktorant przedstawił Radzie Wydziału pracę pt. *Formacja teologiczna w kieleckim seminarium duchownym w latach 1727-1918. Studium kanoniczno-historyczne*. Praca została napisana pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Mariana Pastusko. W charakterze recenzentów wystąpili: ks. prof. dr hab. Henryk Miszta (KUL) i ks. prof. dr hab. Julian Kąłowski (ATK).

Ks. Jan Kuśmierz stosując metodę egzegetyczno-analityczną przedstawił sprawę formacji teologicznej w kieleckim seminarium duchownym od momentu jego erygowania do chwili wydania pierwszego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Przez wiele wieków istnienia Kościoła kandydaci do święceń prezbiteratu przygotowywali się pod względem intelektualnym, studiując w szkołach katedralnych lub na uniwersytetach. Do zadań duszpasterskich zaprawiali się, przebywając w domach biskupich albo na parafiach. Po wybuchu Reformacji, kiedy pojawiły się nowe potrzeby duszpasterskie, Sobór Trydencki nakazał tworzyć Seminarium Duchowne. Zobowiązując biskupów do zakładania seminariów Sobór powierzył im władzę nad nimi. Stolica Apostolska z instytucją seminariów duchownych wiązała wielkie nadzieje. Pierwsze seminaria diecezjalne zaczęły powstawać wkrótce po zakończeniu Soboru. Nowe warunki, jakie

zaistniały w Kościele w XVI wieku oraz potrzeba wszechstronnej formacji kandydatów do kapłaństwa spowodowały tak szybkie wprowadzenie w życie postanowień soborowych. Celem pracy więc było ukazanie formacji teologicznej czyli procesu przygotowania kandydatów do święceń w jednym z seminariów diecezjalnych w wieku XVIII i XIX. Dokonał tego Autor drogą analizy programów studiów, zarządzeń biskupich oraz podręczników, które stanowiły podstawę wykładu. Wykorzystał do swego opracowania liczne zarządzenia i wskazania Stolicy Apostolskiej, archiwalia diecezjalne oraz bogatą literaturę przedmiotu.

Zasadniczy korpus pracy składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem oraz z zakończenia, w którym Autor w sposób jasny i przejrzysty podsumował wyniki swoich badań i wyciągnął – jak podkreślali recenzenci – trafne wnioski.

Pierwszy rozdział obejmuje analizę dokumentów erekcyjnych oraz akt prawnych biskupów krakowskich i kieleckich dotyczących seminarium. Autor podkreślił w tym rozdziale fakt, że poprzez cały badany okres działalności seminarium biskupi swoimi zarządzeniami umiejętnie wpływali na funkcjonowanie tej uczelni. Drugi rozdział przedstawia kadre nauczającą. Analiza pochodzenia terytorialnego i stanowego księży profesorów pozwoliła Autorowi na wyciągnięcie wniosku, że profesorowie w pierwszym okresie istnienia seminarium nie zdobywali wysokiego wykształcenia teologicznego. Dużo lepszym przygotowaniem teologicznym odznaczali się oni w okresie późniejszym. W trzecim rozdziale został ukazany sposób wprowadzania w życie zarządzeń biskupich dotyczących formacji teologicznej przez zarząd seminarium. Autor podkreśla tu, że program studiów ulegał ewolucji, mimo iż uwarunkowania polityczne niewoli narodowej nie sprzyjały przeprowadzeniu skutecznej reformy. Władze zaborcze, chcąc podporządkować sobie Kościół, ingerowały w wewnętrzne życie seminariów diecezjalnych. Pomimo tych niesprzyjających okoliczności w seminarium kieleckim, w omawianym okresie, aż czterokrotnie została przeprowadzona reforma studiów seminaryjnych. Rozdział czwarty został poświęcony omówieniu podręczników używanych w wykładach głównych przedmiotów teologicznych. Z przeprowadzonej przez Autora analizy wynika, że przez cały badany okres głównie dyscypliny teologiczne wykładane były na podstawie podręczników zachodnio-europejskich. Świadczy to o wpływie teologii zachodniej na kształtowanie się kultury teologicznej w Kościele kieleckim. Podręczniki polskich autorów stosowane były w drugiej połowie XIX wieku w niektórych tylko dyscyplinach teologicznych. W seminarium starano się zapewnić alumnom formację ortodoksyjną.

Praca dostarcza czytelnikowi wiele informacji historycznych dotyczących funkcjonowania seminarium kieleckiego i innych z okresu bardzo trudnego w dziejach narodu polskiego i Kościoła w Polsce. Z zebranego i przeanalizowanego przez autora materiału wynika, że biskupi nieustannie troszczyli się o poziom wykształcenia teologicznego duchowieństwa. Nie zadawali się formacją czysto praktyczną. Każdy prezbiter, chociaż nie jest powołany do tego, aby być specjalistą w dziedzinie teologii, powinien jednak otrzymać wszechstronne i pogłębione wykształcenie teologiczne, żeby mógł sprostać zadaniom, jakie stawia przed nim Kościół i świat. W tym zawiera się przesłanie Autora, które jest ciągle aktualne, niezależnie od okoliczności czasu

i miejsca. Rozprawa ks. mgra J. Kuśmierz a stanowi przyczynek do dalszych badań naukowych w omawianej problematyce.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego ATK biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, właściwy dla tego typu rozpraw walor naukowy, a także opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Janowi Kuśmierzowi stopień naukowy doktora prawa kanonicznego.

Ks. Józef Wroceński SCJ